

ken Grundloven fordrer, at den Eier skal have, som tilpligtes at afstaae sin Eiendom. Her maa man erindre sig, at, om man endog saa siger, at en Eier faaer fuldstandig Erstatning, er det dog ikke altid sagt, at han i Virkeligheden faaer den; thi, meget vil i saa Henseende beroe paa, hvorledes Eiendommen vurderes. Taxationsmaaden er her i høieste Grad vigtig, og man kan meget godt ordne den saaledes, at man kunde sige, og at det stod paa Papiret, at den Paagjældende fik og skulde have fuldstandig Erstatning, men at han ikke i Virkeligheden fik den; og jeg finder mig ikke i det heromhandlede Tilfælde tilfredsstillt ved den Maade, hvorpaa Taxationsvæsenet er ordnet i den foreliggende Lov. Der er ogsaa en Bestemmelse i Lovforslaget, som bevirker, at jeg finder, at man ikke kan sige, at fuldstandig Erstatning bliver givet ved den heromhandlede Lov, og det er Bestemmelsen om den Brøk, som Eieren skal afgive. Jeg finder ikke, at man ubetinget kan sige, at det er uretfærdigt, naar man paastaar, at Eieren skal afgive en Brøk af Fæstegaardens Værdi til Fæstebonden; thi den Bestemmelse i saa Henseende, som findes i det Lovforslag, der i sin Tid blev udarbejdet af Domainedirecteur Bang, troer jeg nok kunde forsvares, fordi der i dette Lovforslag blev givet et Bederlag, idet der blev sagt: Godseieren skal paa denne Side afgive en Brøk af Eiendommens Værdi til den sidste Fæster eller hans Efterladte, men Gaarden gaaer da over til at blive fri for Fæstetvang, hvori der da indeholdes et Bederlag. I det af Domainedirecteur Bang foreslagte Lovforslag var det bestemt, at Fæstegaarden skulde sælges ved Auction, og man maa vel lægge Mærke til, at ved denne Auction vilde Godseieren selv kunne kjøbe Gaarden, og naar Gaarden da blev fri for Fæstetvang, da indeholdtes deri et Bederlag for den Brøk af Værdien, som skulde afstaaes; men i dette Lovforslag fordrer der, at en Brøkværdi af Gaardens Værdi skal afgives, uden at Frihed for Fæstetvang øjeblikkelig indtræder ved Gaardens Dvergang til Selveiendom. Jeg troer, at, hvad jeg her har bemærket, vil være tilstrækkeligt til at motivere, at jeg ikke

kan slutte mig til det heromhandlede Lovforslag.

Indenrigsministeren: Ja, min Mening om denne Sag er forlængst almindelig bekendt, og jeg behøver derfor ikke at udtale den nu, eller indlade mig paa en udførlig Undersøgelse af de Grunde, jeg forlængst har fremsført.

Høist: Det første Spørgsmaal, som denne Sag maa frembyde, er uregteligt, om Staten kan med Ret og Billighed gribe ind i dette privatretlige Forhold mellem Eier og Fæster ved en Lyangslov. Jeg hører til dem, som gjerne indrømme det Unskelige i, at Selveiendom fremmes; jeg har i Løbet af den sidste Snees Aar været medvirkende Aarsag til, at omtrent et Par Hundrede Fæstesteder ere overgaaede til Selveiendom, og Resultatet af Selveiendom under de hidtilværende Conjuncturer staaer mig derved klart. Men høist forffjelligt stiller Forholdet sig, naar Spørgsmaalet er, om Fæstevæsenet bør afløses ved frivillig Overenskomst eller ved en Lyang igjennem Lovgivningsmagten. Fæstevæsenet er et gjenstændigt ved Lov beskyttet Contractforhold, og at Eieren Brugret er indskrænket, naar han ikke kan selv behøve Fæstegaarden, gjælder i Reglen enhver forhen contribuabel Eiendom i Danmark, enten den hører til Fæstegods eller ikke. Men Hovedsagen her, og som jeg beder vel bemærket, er, at Eiendomsretten staaer Eieren til fri Raadighed, han kan afhænde Gaarden som bortskæftet, og han kan sælge den ved Fæstledighed med samme Ret som enhver anden forhen contribuabel Eiendomsgaard kan afhændes, og denne Ret er ham lovbeskyttet. Spørgsmaalet vil altsaa kun her kunne være, om den Indskrænkning i Brugretten, som Fæstetvungen medfører, kan ansees skadelig, og ialt Fald i den Grad skadelig for Allmeenvæltet, at Lovgivningsmagten her bør skride ind. Saa vist som jeg troer, at dette Spørgsmaal maa besvares med et bestemt Nei — med al Agtelse for den ærede Forslagsstiller, maa jeg tilstaae, at jeg har endnu ikke seet den paaberaabte Nødvendighed tilstrækkelig godtgjort — saa afgjort tør det ogsaa være, at, naar man skrider over paa Eiendomsretten fra